

Een aangenaam interval *Twee woonblokken in Den Bosch van VMX architects*

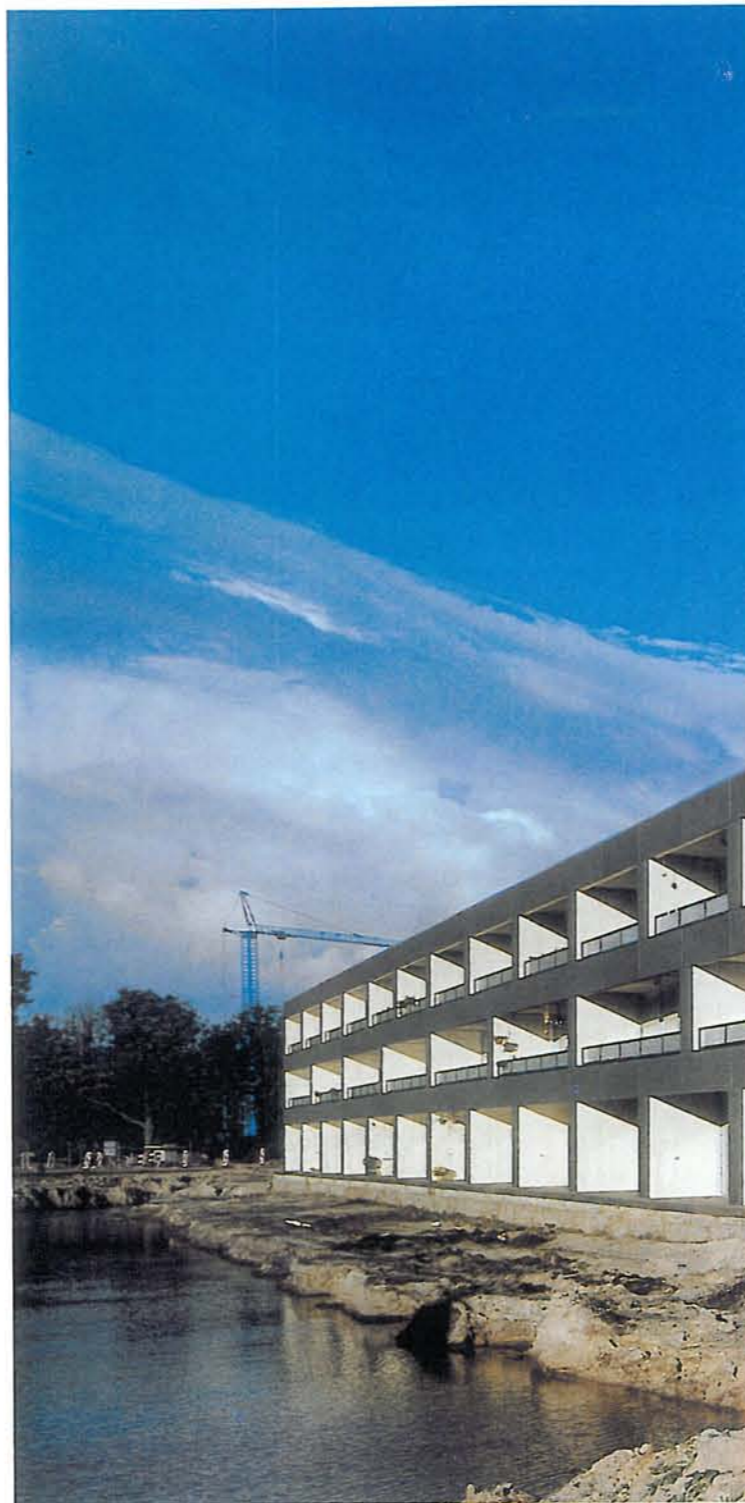
Binnensteden worden in toenemende mate geschikt gemaakt voor nieuwe vormen van bewoning. Het wonen hier ontleent zijn kwaliteit aan de nabijheid van de vele voorzieningen. Voor een succesvolle morfologische inplanting is de definitie van het bouwblok van primair belang. Aan de rand van de Bossche binnenstad ontwierp VMX twee woonblokken die optimaal zijn toegesneden op het nieuwe stedelijke wonen. Anders dan in het nabij gelegen classicistische Paleiskwartier is in deze blokken de zwaarte van de architectuur gecombineerd met een bijna Miesiaanse leegte.

Joks Janssen en Olv Klijn Foto's Rob 't Hart

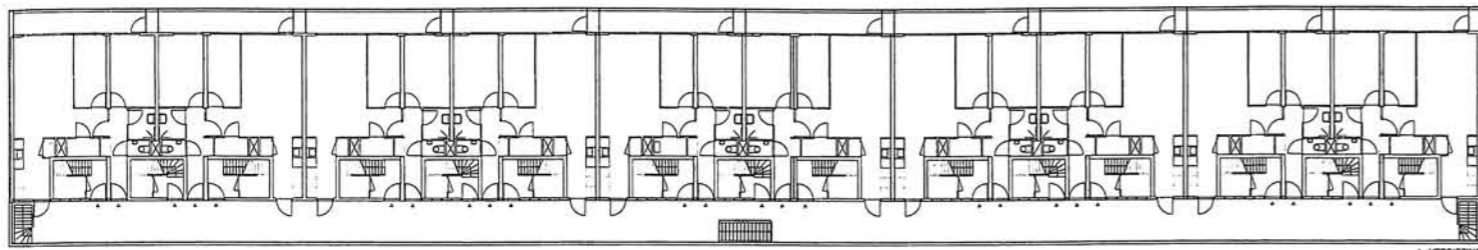
In 1994 won het Amsterdamse architectenbureau VMX architects de internationale prijsvraag European 3 met een wooncomplex voor senioren in Den Bosch. Hoewel vaak wordt beweerd dat het winnen van European in Nederland realisatie van het ontwerp garandeert, bleek dat in dit geval iets gecompliceerder te liggen. Het winnende ontwerp werd terzijde geschoven. Pas enige tijd later, in een door de gemeente Den Bosch georganiseerde, besloten prijsvraag, haalde VMX uiteindelijk toch een opdracht binnen. Onlangs zijn aan de Simon Stevinweg in deze stad twee opmerkelijke woonblokken van dit bureau gerealiseerd.

Ook Den Bosch bouwt op dit moment aan zijn eigen imago. De stad heeft met het Paleiskwartier een omvangrijk en ambitieus project opgezet. Deze voormalige industriële zone, direct gelegen tegenover het Centraal Station, is thans een van Nederlands grootste herontwikkelingslocaties. Massieve blokken, brede lanen, natuurlijke materialen en grote water- en groenpartijen bepalen het beeld. Het geheel is uitgewerkt in een classicistisch vocabulaire, dat het project een zeker historisch gewicht moet verlenen. Aan de rand van deze stedelijke zone realiseerde VMX een woningbouwproject, waarbij een geheel andere taal gehanteerd is.

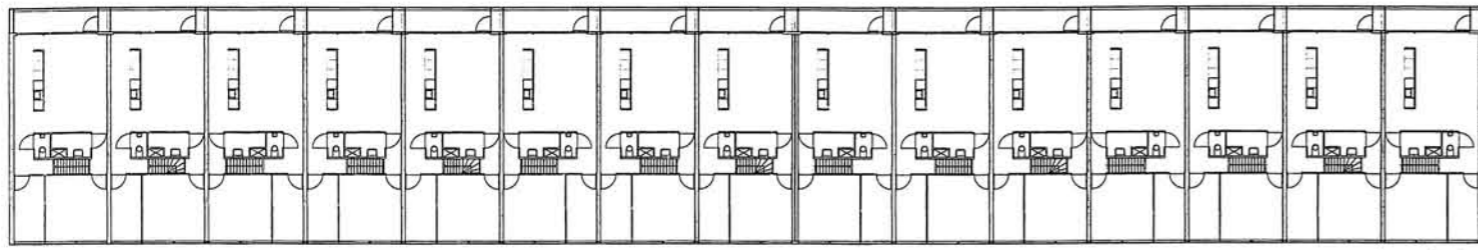
De naam ervan, 3UP2DOWN, verwijst naar de ontsluitingstructuur van het project. In twee afzonderlijke volumes is een programma van 45 woningen voor starters op de woningmarkt en 14 woningen voor lichamelijk gehandicapten gerealiseerd. Met name de doelgroep van de starters is bepalend voor het project. Zij verkeren in de omstandigheid dat ze vanwege de vele voorzieningen en het culturele leven graag in of tegen de (binnen-)stad willen wonen, maar niet beschikken over de vereiste financiële armslag. Het maatschappelijke leven van deze groep spant zich op tussen de eigen woning en het stedelijk netwerk op bovenregionaal niveau. 3UP2DOWN is ontworpen als een maatpak voor deze categorie bewoners. De woningen functioneren als cocons, waarin men zich kan afzonderen van zijn omgeving. Contact met de burens blijft tot een minimum beperkt en de blik naar buiten is gericht op het spiegelende oppervlak van een waterpartij. De verbinding met de rest van de wereld is gegarandeerd door het op een steenworp afstand gelegen station. Intern zijn de woningen flexibel opgezet, zodat ze enige tijd mee kunnen groeien met de ontwikkeling van de bewoners. Een partner en een kind kunnen met wat improvisatie in de woning worden opgenomen. Ondanks het roemruchte verleden blijkt de Nederlandse woningbouw in de praktijk vaak een puur technische en functionele aangelegenheid te zijn. Door het lage huurniveau was ook voor dit project het bouwbudget beperkt. Ruimte voor de toepassing van dure materialen en details ontbrak derhalve. Binnen de smalle marges van de woningbouw en de dwangmatigheid van het Bouwbesluit wist VMX zich echter te onttrekken aan de uitdrukking van 'slechts' een woning voor het 'Existenzminimum'. Dit komt mede door een weloverwogen keuze voor materialen en de verwerking ervan. Daarnaast is grote aandacht besteed aan de ruimtelijkheid van de woningen. De bijna luxueus aandoende woningen zijn gecreëerd met relatief eenvoudige middelen: lange zichtlijnen, open keukens, dakkicht en glazen schuifpui. Beide blokken zijn drie verdiepingen hoog en worden ontsloten door een combinatie van portiek- en galerijontsluiting. Ze zijn geplaatst op een betonnen plint die de blokken iets boven het maaiveld uit tilt. Door dit gebaar, alsmede door de gevelbekleding van antracietkleurige eterniet platen, krijgt het



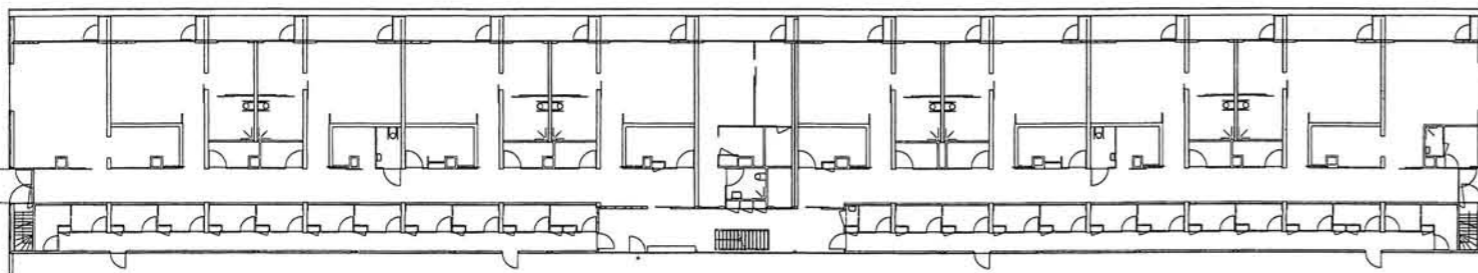
links Stedebouwkundige situatie. Het Paleiskwartier ligt ten oosten van deze lokatie.
onder Een van de woonblokken, gezien vanuit het middengebied.



tweede verdieping.

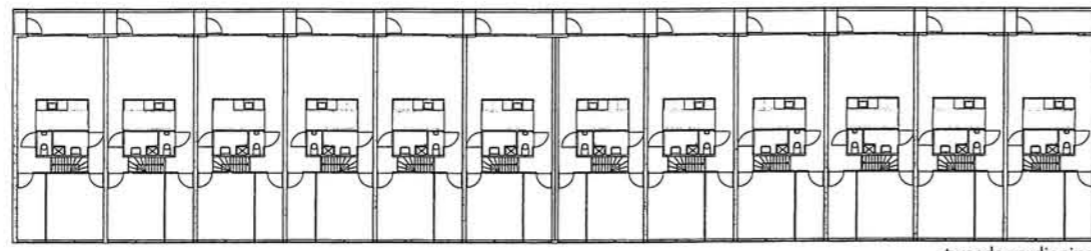


eerste verdieping

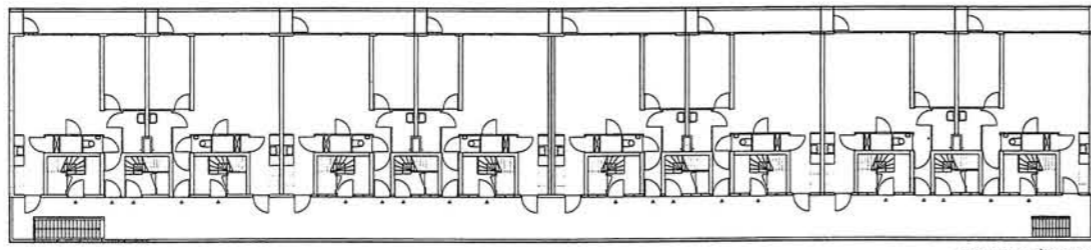


begane grond

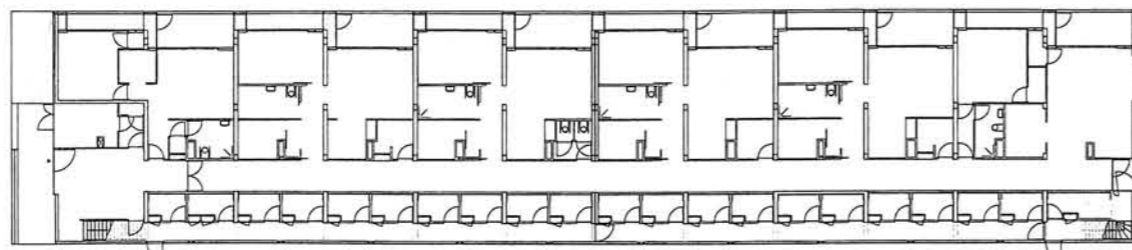
boven Plattegronden gebouw A.
rechts Plattegronden gebouw B



tweede verdieping



eerste verdieping



begane grond



links Interieur, daklicht.
onder Interieur van een van de woningen.



project een zekere zwaarte. Ook het uitgekende ritme van sneden voor entrees en balkons in de harde buitenschil geeft de beide volumes een duidelijke presentie. Het thans modieuze verlangen naar een ambigue architectuur die ontsnapt aan de zwaartekracht, wordt met dit ontwerp op een uitgesproken manier van reëliek gediend. Want zoals de beeldend kunstenaar Richard Serra eens opmerkte: "Zwaarte is onverzettelijk en niet begrensbaar..."¹

Belangrijker nog dan de zwaarte op architectonisch niveau is de haast Miesiaanse 'leegte' in stedenbouwkundig opzicht. De twee blokken scherpen met hun trefzekere plaatsing en gewicht een amorfe stedelijke ruimte af, waardoor de stedenbouwkundige context wordt verhelderd. Tegelijkertijd omsluiten de blokken een trapeziumvormige ruimte die als toegang tot het nog te realiseren Westerpark fungeert. De onderlinge afstand tussen beide blokken is nodig om ze als sculpturen te laten verschijnen. Ze creëert een tussenruimte zonder bemiddeling, een aangenaam interval in het continue stedelijk landschap.

NOOT
1 Geciteerd in: Hans Kollhoff 'De mythe van de constructie en het architectonische'; OASE 47/Bekleding, pag. 56.

WONINGEN 3UP2DOWN, 'S HERTOGENBOSCH
Opdrachtgever Stichting Brabant Wonen te 's Hertogenbosch
Ontwerp VMX Architects
Architect Don Murphy
Projectleiding Leon Teunissen
Adviseur constructies Goudstikker de Vries te 's Hertogenbosch
Aannemer Wagemakers te Oss/Uden
Aanvang bouw januari 1999
Oplevering februari 2000
Bruto vloeroppervlak circa 5000 m²
Bouwkosten incl. installaties circa 6 miljoen gulden